

UDK 930 (73)
Stručni članak

Snježana Ružić

(Hrvatski institut za povijest, Podružnica Slavonski Brod)

OSVRT NA KRETANJA U AMERIČKOJ SOCIJALNOJ HISTORIJI – POJAM, IZVORI, TEME

Autorica u članku iznosi kratak pregled razvoja socijalne historije u Sjedinjenim Američkim Državama, posebice od kraja 60-ih i početka 70-ih kad se pojavljuje “nova” socijalna historija, zatim ukratko analizira pojam socijalne historije, njene izvore i teme, a na kraju rada donosi bibliografiju značajnijih radova.

1.

Od 60-tih godina 20. stoljeća socijalna je historija u SAD-u započela svoj uspon i brzo je postigla status vodećeg pravca u američkoj historiografiji, što je ostala do danas, ali za sve to vrijeme ona se mijenjala, nadograđivala, širila je polje svog interesa na različite teme. Cilj je ovog preglednog rada ukratko prikazati put uspona američke socijalne historije, objasniti od kuda su došli izvori koji su utjecali na njen razvoj, kakva je razlika između “stare” i “nove” socijalne historije, što je donijela “nova” socijalna historija u metodološkom smislu, koje su teme dominantne u istraživanjima američkih povjesničara socijalne historije i neka druga pitanja, a na kraju članka navodi se bibliografija značajnijih radova. Rad se ograničava na kratak pregled i pogled na kretanja u američkoj socijalnoj historiji jer bi dublja analiza navedenih pitanja zahtijevala mnogo više prostora s obzirom na široki spektar tema i područja istraživanja koje su obuhvaćeni pojmom socijalne historije.¹

2.

Prije nego krenemo u prikaz razvitka američke socijalne historije, moramo odgovoriti na pitanje što je socijalna historija? Postavljeno pitanje nije nimalo jednostavno jer ne postoji suglasnost povjesničara oko njezina točna određenja. Jedna od definicija koja se pojavljuje u specijaliziranim enciklopedijskim jedinicama kao što je *Dictionary of Concepts in History* navodi

¹ Interesantno bi bilo napraviti komparativnu analizu u kojoj bismo usporedili kretanja u američkoj socijalnoj historiji s onima u britanskoj i kontinentalnoj europskoj historiografiji, što ćemo ostaviti za neke od budućih radova koji se bave pitanjima kretanja u suvremenoj historiografiji.

vrlo široko shvaćenu definiciju socijalne historije: “kao pisanje o prošlim događajima usmjereno na proučavanje društvenih grupa, njihovih međudnosa i njihove uloge u ekonomskim i kulturnim strukturama, te u povijesnim procesima; često obilježenog upotrebom društveno znanstvene teorije i kvantitativnih metoda”.² Ugledni britanski povjesničar Eric Hobsbawm ističe kako se socijalna historija ne odnosi spram društva kao muzeja izložbenih primjeka koje treba opisati, već nastoji obuhvatiti sferu javnog i privatnog, koristeći empirijske metode i teorijska razmišljanja.³ Postoji čitav niz definicija i određenja pojma socijalne historije jer njime se obuhvaća vrlo razgranato područje istraživanja koje uključuje široki raspon tema, teorijskih pristupa i metoda. Peter Stearns, jedan od vodećih američkih povjesničara koji je objavio niz radova o kretanjima u američkoj socijalnoj historiji, pronalazi objašnjenje u činjenici da socijalna historija nema jedinstvenu metodologiju, ona je više skup različitih tema i pristupa.⁴

Sljedeće pitanje koje se postavlja: po čemu se socijalna historija razlikuje od “tradicionalne” historije? Pobornici socijalne historije vjeruju da povijest ne pripada samo istaknutim pojedincima i pripadnicima elite, već i “običnom” čovjeku, te su se posvetili istraživanju povijesti nižih slojeva društva kao što su radnička klasa, seljaci ili marginalne skupine društva (prostitutke, siročad, usidjelice itd.).⁵ U okviru novih kretanja stvorena je podloga za istraživanje povijesti žena kojima tradicionalna historiografija nije davala dovoljno prostora jer žene nije vidjela kao aktivne sudionice u povijesnim zbivanjima. Povijest žena postala je jedan od vodećih pravaca unutar socijalne historije i područja istraživanja koje doživljava stalnu ekspanziju.⁶

² Harry Ritter, *Dictionary of Concepts in History*, Greenwood Press: New York, 1986. Navodi pod pojmom *social history*: “Historical writing that concentrates on the study of social groups, their interrelationship, and their roles in economic and cultural structures and process; often characterized by the use of social science theory and quantitative methods.”, 408.

³ Eric Hobsbawm, “From Social History to the History of Society”, *Historical Studies Today*, ur. Felix Gilbert i Stephen R. Graubard, W. W. Norton: New York, 1972., 1-26. U ovom članku E. Hobsbawm osvrće se na niz zanimljivih metodoloških pitanja i problema vezanih uz kretanja u socijalnoj historiji.

⁴ Peter N. Stearns, “Some Comments on Social History”, *Journal of Social History*, br. 1/1967., 3-6: “The notion itself is admittedly vague; it is not necessary linked to any particular methodology, and even practitioners concede that is difficult to define social history sharply.”(3). Peter Stearns, profesor na Odsjeku za povijest Carnegie-Mellon University u Pittsburgu. Urednik je časopisa *Journal of Social History*. Napisao je i uredio preko 40 knjiga, uglavnom iz područja socijalne historije. Na kraju rada iznesena je bibliografija značajnijih radova iz područja socijalne historije, a među njima su i radovi P. Stearnsa.

⁵ To ne znači da socijalna historija u potpunosti zanemaruje predstavnike srednje i više klase. Ona se interesira za pitanja koja nije obradila tradicionalna historiografija: kako su živjeli, u što su vjerovali, kakav je bio odnos između predstavnika iste grupe, kakav stav zauzimaju spram predstavnika drugih društvenih grupa itd.

⁶ O konceptijskim i metodološkim pitanjima povijesti žena vidi opširnije u zborniku radova *Writing Women history: International Perspective*, ur. Karen Offen, Ruth Roach Pierson i Jane Randall, Indiana University Press, 1991.

Odmak od tema tradicionalne historiografije postavio je pred povjesničare socijalne historije pitanje koliko je za njih prihvatljiva tradicionalna periodizacija koja se utemeljuje na bitnim događajima kao što su Američka revolucija, Građanski rat ili Prvi svjetski rat. Socijalna historija uvodi periodizaciju koja se razlikuje od periodizacije političke ili diplomatske historije. Češće se koriste desetljeća, nego li mjeseci ili godine. To ne znači da socijalna historija izbjegava događaje, ali ih se stavlja u kontekst širih procesa. Odnos između socijalne historije i tradicionalne kronologije vrlo je kompleksan jer povjesničari socijalne historije istražuju pojedine društvene pojave, grupe i njihovu transformaciju kroz određeni period koji se ne mora poklapati s tradicionalnom periodizacijom.

Drugi problem koji se postavlja pred povjesničare socijalne historije je pitanje izvora. Spomenut ćemo samo neke od polja interesa "nove" socijalne historije: povijest obitelji, povijest grada, povijest žena, povijest doseljenika, povijest slobodnog vremena, povijest tijela itd.⁷ Odgovor na ova pitanja zahtijevao je od povjesničara da uz tradicionalne izvore političke i diplomatske povijesti, počnu tragati za novim izvorima. Povjesničari "nove" socijalne historije okrenuli su se izvorima koje koriste druge društvene znanosti, napose antropologija koja se koristi etnografskim izvorima, usmenom predajom itd.⁸

Socijalna se historija više interesira za objašnjavanje procesa, negoli pojedinih događaja. U socijalnoj je historiji nemoguće izdvojiti neki dominantan pristup ili fokus.

Povjesničari socijalne historije usredotočili su se na istraživanje povijesti pojedinih grupa izvan formalnih struktura moći, u uvjerenju da povijest čovječanstva nisu stvarali samo političke vođe i pripadnici elite, nego i čitav niz drugih društvenih grupa.

3.

Socijalna je historija relativno novo područje istraživanja u historiografiji. No, pojam se počeo upotrebljavati u 19. st. kad se sve više razdvajaju političke i društvene pojave, što nije bio slučaj kod antičkog ideala *societas civilis* (civilnog društva) koji je bio na snazi sve do kraja 18. stoljeća.⁹

⁷ O temama koje su zastupljene u istraživanjima povjesničara socijalne historije vidi zbornik radova *Themes in Modern Social History*, ur. Linda W. Rosenzweig i Peter N. Stearns, Carnegie-Mellon University Press: Pittsburgh, 1985.

⁸ *Encyclopedia of American Social History*, Charles Scribner's Sons: New York, 1993., sv. I. U poglavlju "Methodes and Contexts" donosi nekoliko članaka o različitim metodološkim pitanjima, a među njima su i članci: Margaret Washington, "Anthropological Approaches to History", 281-295 i članak Douglasa DeNatale, "Oral History", 397-409.

⁹ O tome piše njemački povjesničar Werner Conze u svom članku "Social History", *Journal of Social History*, br 1/1967. "A prerequisite for the concept's crystalization was the emergence of a distinct idea of 'society', and this only occurred in the late eighteenth and early nineteenth centuries. Before that time a sharp distinction was not customarily made between *political* and *social* phenomena, and assumptions about state and society were intertwined in the ancient ideas of *societas civilis* (civil society) and *res publica* or commonwealth." (str. 9).

Određene komponente socijalne historije možemo naći kod povjesničara različitih epoha. Već je grčki povjesničar Herodot u 5. st. prije Krista u svoje djelo *Histories* uključio različite opaske na običaje i obrede pojedinih naroda, pored podataka koji pripadaju političkoj ili diplomatskoj povijesti. Iz srednjega vijeka navodi se veliki arapski povjesničar Ibn Kahldun iz 14. stoljeća, zatim europski povjesničari iz razdoblja prosvjetiteljstva, François Voltaire i Edward Gibbon. Za sve njih je karakteristično da su u svojim povijesnim raspravama uključili neka pitanja kojima se bave povjesničari socijalne historije, ali politička je povijest i dalje bila dominantna tema.¹⁰ Navedeni se trend nastavlja kroz 19. stoljeće. Djelo švicarskog povjesničara Jacoba Burckharta *Die Kulture der Renaissance in Italien* (1860.) izdvaja se po svom pristupu od većine povijesnih rasprava 19. st. jer ne slijedi narativni i kronološki pristup koji je bio dominantan u historiografiji toga vremena.¹¹ Kroz čitavo 19. stoljeće, kako u europskoj tako i u američkoj historiografiji, naglasak je ostao na istraživanju političke i diplomatske povijesti koju su kreirali istaknuti pojedinci i pripadnici elite.

Prema Ericu Hobsbawmu socijalna je historija imala tri različita poimanja. Kao prvo, socijalna historija smatrala se historijom koja istražuje povijest “nižih klasa” i siromašnih, što se najčešće svodilo na istraživanje radničkog pokreta i njihovu borbu za poboljšanje uvjeta rada. Kao drugo, socijalna historija se poistovjećivala s istraživanjem popularnih vrijednosti, običaja, mode itd. Ovakav je pristup doživio vrhunac u djelu G.M. Trevelyana *English Social History* (1944.) koji definira socijalnu historiju kao “historiju bez politike” (“history with the politics left out”). U Njemačkoj se ovakav popularistički pristup povijesti naziva *kulturgeschichte* ili *sittengeschichte*. U SAD-u početkom 20. st. pojavljuje se “socijalna i intelektualna historija”, a njeni istaknuti predstavnici: James Harvey Robinson, Frederick Jackson Turner, Charles A. Berad, utemeljili su put socijalnoj historiji koja se pojavljuje u 60-tim godinama. Kao treće i najčešće, pojam socijalna historija upotrebljavao se u kombinaciji s ekonomskom historijom.¹²

* * *

Začetke socijalne historije u SAD-u možemo vidjeti u nekoliko radova koji se pojavljuju krajem 19. i početkom 20. stoljeća, a koji se bave temama kao što su povijest američke obitelji, djetinjstvo u kolonijalno doba (prije Američke revolucije), pokazuju određeni odmak u izboru tema, ali ne i opće prihvaćen trend u američkoj historiografiji. Godine 1917. izašla je knjiga Arthura W. Calhouna *Social History of the American Family from Colonial Times to the Present*, zatim više radova Alice Morse Earle, kao što je *Child Life in Colonial Days* (1899.).

¹⁰ Vidi *Encyclopedia of Social History*, ur. Peter N. Stearns, Garland Publishing: New York, London, 1994., 684.

¹¹ O Jacobu Burchartu vidi opširnije u knjizi *Companion to Historiography* u poglavlju “Culture and Kultur”, ur. Michael Bentley, Routledge: London, New York 1997., 431-433.

¹² O tome vidi opširnije u radu E. Hobsbawm, “From Social History ..., nav. dj., 3.

Korak naprijed za američku socijalnu historiju predstavljalo je pokretanje edicije *History of American Life* koja je izlazila od 1927. do 1930. Pored političkih tema, određena su poglavlja obratila pozornost na teme kao što su obitelj, žene, život u gradu, zatim su posvetile određeni prostor Afroamerikancima i nekim drugim temama koje do tada nisu u velikoj mjeri privlačile pozornost povjesničara.¹³ Iako je pomak prema novim temama značio korak naprijed, ipak je socijalna historija u ovim radovima ostala na razini skupljanja podataka kako bi se opisao život u određenom razdoblju, npr. kako je izgledala unutrašnjost kuće, kakva je bila moda određenog perioda, što su jeli, kako se provodilo slobodno vrijeme. Svrha ovakve vrste istraživanja bila je nadopuniti "suhu" akademsku povijest s nekim podacima o tome kako su ljudi živjeli, ali bez dubljeg povezivanja njezina sadržaja s političkim ili kulturnim procesima.

U sljedeća tri desetljeća socijalna je historija ostala potisnuta događanjima uz Drugi svjetski rat kad su se isticale "američke vrijednosti", zatim je hladni rat okrenuo interes povjesničara na druge teme. Tijekom 50-tih dolazi do uzleta intelektualne historije koja je u velikoj mjeri utjecala na tradicionalnu historiografiju, a ujedno je potisnula interes za socijalne teme.¹⁴ Ipak, do naglog uzleta socijalne historije nije moglo doći iznenada. U navedenom razdoblju izašlo je nekoliko radova koji su predstavljali most između "stare" i "nove" socijalne historije. Prije svega to je studija Oscara Handlina *The Uprooted: The Epic Story of the Great Migrations that Made the American People* koja se pojavila 1951. godine i koja je do danas ostala temeljna knjiga za povjesničare koji se bave temom migracija, a obrađivanjem različitih pitanja vezanih uz iskustva doseljenika u velikoj je mjeri utjecala na kretanja u socijalnoj historiji.¹⁵ Uz Oscara Handlina pojavljuju se još nekoliko imena i radova koji su utjecali na skretanje intelektualne i političke povijesti prema "novoj" socijalnoj historiji. Na polju urbane historije Eric Lampard ("The History of Cities in the Economically Advanced Areas", u *Economic Development and Cultural Change*, 1955.); Richard Hofstadter u studiji posvećenoj američkoj političkoj kulturi (*The Progressive Movement 1900-1915.*, 1963.); i Bernard Bailyn (*The Ideological Origins of the American Revolution*, 1967.).¹⁶

¹³ *Encyclopedia of American Social History*, sv. I, nav. dj., 237.

¹⁴ O intelektualnoj historiji vidi rad John Highama "The Rise of American Intellectual History", *American History Review*, br. 56/1951., 453-471. u kojem se osvrće na glavna imena i radove predstavnika američke intelektualne historije.

¹⁵ Oscar Handlin, američki povjesničar, koji je ostavio duboki trag na razvitak američke socijalne historije. Za svoje djelo *Boston's Immigrants 1790.-1865.* (izdana 1941.) osvojio je nagradu John H. Dunning, a za *Uprooted* (1951.) Pulitzer Prize. Osim navedenih djela objavio je čitav niz radova: *This Was America* (1949.); *The American People in the Twentieth Century* (1954.); *Readings in American History* (1957.); *American Principles and Issues* (1961.) i dr.

¹⁶ *Encyclopedia of American Social History*, nav. dj., 237-238.

Od ranih 60-tih godina počinje uzlet socijalne historije koja će se tijekom 70-tih nazvati “nova” socijalna historija. Njeno prihvaćanje u akademskim krugovima vidljivo je u osnivanju doktorske škole 1961. pri Sveučilištu Harvard za polje ekonomske i socijalne historije. Nekoliko doktoranata iz ove škole objavilo je radove u kojima je vidljiv novi pristup istraživanju američke kolonijalne povijesti jer su predmet svog istraživanja usmjerili na kolonijalnu obitelj i komunalne odnose.¹⁷ Istraživanja historije radničke klase, prije svega Herbert Gutman i njegov rad *Work, Culture, and Society in Industrializing America* (1976.), zatim Eugene D. Genovese i njegovo istraživanje historije južnjačkog ropstva *The World the Slaveholders Made* (1969.) i Stephan Thernstrom u istraživanju povijesti grada *Poverty and Progress: Social Mobility in Nineteenth-Century City* (1964.) u kojoj je pokazao vrijednost primjene kvantitativnih metoda. Pojava časopisa kao što su *The Journal of Social History* i *Historical Methods Newsletter* 1967. godine, usmjerenih na nove teme i metode, ostavili su vidljiv trag na utemeljenju socijalne historije kao dominantnog pravca u američkoj historiografiji.

Krajem 70-tih i početkom 80-tih godina etiketa “nova” socijalna historija postaje opće prihvaćena zahvaljujući radovima kao što su “The New Social History in the Context of American Historical Writing” Laurencea Veyseya, zatim pojava zbornika radova *Ordinary People and Everyday life: Perspectives on the New Social History* koji su u određenoj mjeri definirali i proširili pojam “nove” socijalne historije.¹⁸

Razvoj socijalne historije u Americi moramo promatrati u kontinuitetu od radova koji su se pojavili prije Drugog svjetskog rata, zatim nagli porast interesa tijekom 60-tih godina do pojave “nove” socijalne historije. No, ipak je zanimljivo istaknuti kako se etiketa “nove” socijalne historije pojavljuje samo u Americi, unatoč činjenici da su navedena kretanja bila dio internacionalnih kretanja u historiografiji. Kako ističe Peter Stearns, iako postoji jasno određenje u vremenu, teško je povući razliku između “nove” i “stare” socijalne historije te kao primjer ističe Oscara Handlina i njegovu studiju o doseljenicima koja je do danas ostala jedan od najutjecajnijih radova, bilo da se radi o povijesti etničkih grupa, povijesti žena ili potlačenih klasa. Njegov rad usmjeren je na istraživanje doseljenika koji su se ubrajali u marginalne skupine društva, što će se 15-ak godina kasnije promatrati kao “historija od dna nagore” (“history from the bottom up”).¹⁹

Povjesničari “nove” socijalne historije odnose se kritički spram radova kolega starije generacije. Za njih je pristup koji oni koriste takozvani “princip odvojenih posuda” (“pots and pans”). Tradicionalna socijalna historija

¹⁷ Ibid, 238. Navode se imena John Demos, *A Little Commonwealth: Family Life in Plymouth Colony*, 1970.; Phillip Greven, Jr., *Four Generations: Population, Land, and Family in Colonial Andover, Massachusetts*, 1970.; Kenneth Lockridge, *A New England Town: The First Hundred Years, Dedham, Massachusetts*, 1970.

¹⁸ Ibid, 238. Vidi bibliografiju na kraju rada.

¹⁹ Ibid, 238-239.

više se oslanjala na impresiju, nego na utemeljeni argument. Ona je pokazala interes za istraživanje povijesti nižih klasa, kao što su tvornički radnici, doseljenici, Afroamerikanci, farmeri, ali više kroz opis okoline i događanja, a manje kroz analizu njihovih stvarnih iskustava. Na primjer Marcusa Lee Hansena²⁰ kojega se smatra jednim od začetnika povijesti doseljavanja (immigration history) u knjizi *The Atlantic Migration 1607.-1860.* (tiskana 1940.) razmatra niz političkih i ekonomskih pitanja oko doseljavanja, ali njegova je studija usmjerena na pitanja kako su doseljenici stizali u Ameriku, kako su agenti brodovlasničkih kompanija profitirali na njihovom putu, zatim je prikazao različite grupe useljenika koje stižu preko Atlantika u “obećanu zemlju”. No, povjesničari “nove” socijalne historije drže da iz njegova djela nismo ništa saznali o samim doseljenicima, njihovim nadama i očekivanjima.

Socijalni povjesničari starije generacije koristili su u svojim istraživanjima statističke i demografske metode kako bi oslikali društvenu okolinu i nisu postavljali pitanja koja interesiraju povjesničare “nove” socijalne historije. Kao ilustrativni primjer možemo navesti pitanje kriminala koje se pojavljuje kao česta tema, ali ne i analiza kriminalaca i njihovih pojedinačnih iskustava.

4.

Na razvoj socijalne historiju u SAD-u utjecala su tri bitna elementa.²¹ Prvi je utjecaj europske historiografije. Prije svega, radovi francuskih povjesničara okupljenih oko časopisa *Annales*, a tijekom 60-tih godina, radovi britanskih povjesničara Erica Hobsbawma i E. P. Thompsona koji se bave temom britanske radničke klase.²² Radovi ovih povjesničara poslužili su kao uzor za metodološki pristup, izvore i teme.

Drugi element koji je utjecao na razvoj američke socijalne historije tijekom 60-tih i 70-tih godina proizilazi iz političkog okvira, pokreta za građanska prava crnaca, kojeg su slijedili feministički pokret i pokret za prava homoseksualaca.²³ Američki građanski pokret neposredno je utjecao na širenje interesa povjesničara za istraživanje, ne samo povijesti američkih crnaca, nego i drugih grupa koje do tada nisu bile “vidljive” u historiografskim radovima. Potaknuti političkim kretanjima, povjesničari se okreću sve više istra-

²⁰ Marcus Lee Hansen (1892.-1938.), američki povjesničar koji je ukazao na činjenicu da je povijest doseljavanja bitan dio američke nacionalne povijesti. Završio je doktorat na prestižnom američkom sveučilištu Harvard, a mentor mu je bio ugledni američki povjesničar Frederic Jackson Turner. Dva su glavna njegova dijela: *The Atlantic Migration 1607.-1860.* i *Immigrant in American History* izdana posthumno 1940. godine. Vidi predgovor Arthura M. Schlesingera u knjizi *The Immigrant in American History*, Harvard University Press, 1940.

²¹ *Encyclopedia of American Social History*, nav. dj., 241-244.

²² Vidi rad Jamesa A. Hanretta, “Social History as Lived nad Writen”, nav. dj. 1293-1322, koji daje kratak i pregledan pogled na francusku školu *Annales* i Britansku socijalnu historiju, te njihov upliv na kretanja u Američkoj socijalnoj historiji.

²³ O američkom građanskom pokretu (Civil Rights Movment) vidi u Jack M. Bloom, *Class, Race, and the Civil Rights Movment*, Bloomington: Indiana University Press, 1987.

živanju povijesti siromašnih slojeva i marginaliziranih grupa, što je usmjerilo socijalnu historiju u novom pravcu, istraživanju “povijesti od dna nagore”. Socijalna je historija proširila svoj interes na istraživanje različitih društvenih grupa: žene, djecu, starije osobe, radničku klasu, crnce, imigrante itd. i odmaknula se od istraživanja povijesti vladajuće elite.

Treći element koji je utjecao na razvoj “nove” socijalne historije je njeno povezivanje s drugim društvenim znanostima, prije svega sociologijom, antropologijom, psihologijom koji je doveo do interdisciplinarnog pristupa u istraživanju povijesnih tema.²⁴ Poticanje interdisciplinarnog pristupa otvorilo je vrata novom trendu u historiografiji tzv. “social scientific history” koja vjeruje da povijest u svoja istraživanja treba uključiti metode koje koriste prirodne znanost.²⁵

Zadnjih nekoliko desetljeća unutar socijalne historije razvio se čitav niz pravaca koji se nazivaju prema glavnoj temi istraživanja kao što su historija obitelji, historija žena, historija mladeži, historija kriminala, historija seksualnosti, historija tijela, historija slobodnog vremena, historija etničkih manjina, urbana historija itd. Ono što je karakteristično za sve navedene pravce, uz određene iznimke, pokušaj je sagledavanja takozvane historije “odozdo” koja se usredotočuje na istraživanje svakodnevnog života, iskustva i vjerovanja “običnog” čovjeka. To ne znači da je istraživanje političke povijesti potpuno izbačeno i zanemareno, ali politici se ne pridaje značaj koji joj daje tradicionalna historiografija. Za povjesničare socijalne historije, politika se promatra kao društveni fenomen, jedan od brojnih u ljudskom životu.

5.

Za socijalnu historiju, posebice u SAD-u, možemo reći da je pravac u historiografiji koji objedinjuje različite metode i teme istraživanja. Ono što ih svrstava pod zajednički nazivnik interes je za istraživanje povijesti različitih društvenih grupa i njihova ponašanja, uz korištenje teorijskih spoznaja različitih društvenih znanosti, posebice sociologije i antropologije

²⁴ *Dictionary of Concepts in History*, nav. dj., 238-243, navodi pod pojmom *interdisciplinary history*: “Historical scholarship that makes use of the methods or concepts of one or more disciplines other than history.” (238). Pojam “interdisciplinarnosti” postao je popularan u akademskim krugovima tijekom 60-tih godina, a 1970. pokrenut je i časopis *Journal of Interdisciplinary History*. Interdisciplinarna historija, kao i “nova” socijalna historija” doživjele su brojne napade i kritike. Vidi: Jacques Barzun, *Clio and the Doctors: Psycho-History, Quanto-History, and History*, Chicago 1974.

²⁵ Vidi opširnije Alan Bullock, *Is History Becoming a Social Science? The Case of Contemporary History*, Cambridge, 1976.; David S. Landes i Charles Tilly, ur. *History as Social Science*, New York, 1971. u kojem se pojavljuju radovi: François Furet, “Quantitative History”, *Historical Studies Today*, nav., dj., 45-62; Thomas S. Kuhn, “The Relations Between History and History of Science”, nav. dj., 159-192.

Danas se u SAD-u jedna trećina povjesničara izjašnjava kao povjesničari socijalne historije. Za razliku od Europe nisu se osnovali specijalizirani instituti za socijalnu historiju, ali je zato pokrenut niz specijaliziranih časopisa kao što su *Journal of Interdisciplinary History*, *Social Science History*, *Journal of Family History*.²⁶

U Americi socijalna historija stalno proširuje svoje interese na nove teme i određeni pravci doživljavaju pravu eksploziju, prije svega historija žena i historija spolova (gender history). Povijest obitelji ostala je dominantno polje interesa socijalne historije.²⁷ Povijest slobodnog vremena je u naglom usponu, kao i povijest zdravlja, medicine, ali različita od ranijih studija koje su se bavile istraživanjem istaknutih liječnika i znanstvenih dostignuća na polju medicine, uz čitav niz drugih tema istraživanja. Za "novu" socijalnu historiju možemo reći da je ona više zbir različitih tema i područja istraživanja, nego jedinstvene metodologije.²⁸ Na početku 21. st. socijalna historija nastavlja put vodeće povijesne discipline u američkoj historiografiji; unatoč kritikama koje idu na račun njezine rascjepkanosti i nedostatka jedinstvene metodologije, ona ostaje polje koje privlači povjesničare nove generacije.

---

²⁶ Uz navedene časopise, izlaze i oni koje su pokrenuli predstavnici starije generacije krajem 60-tih godina.

²⁷ O povijesti obitelji kao grani socijalne historije, njenom razvoju, izvorima i tipologiji vidi rad Lawrence Stone, "Family History in the 1980s: Past Achievements and Future Trends", *The New History: Studies in Interdisciplinary History*, Princeton University Press: Princeton, New Jersey, 1982., 51-87.

²⁸ Od sredine 80-tih godina sve se rjeđe koristi termin "nova" socijalna historija, što dokazuje kako se ona izborila za svoje mjesto u američkoj historiografiji.

BIBLIOGRAFIJA*

Barzun, Jacques, *Clio and the Doctors: Psycho-History, Quanto-History, and History*, Chicago, 1974.

Bentley, Michael, ur. *Companion to Historiography*, Routledge: London, New York, 1997.

Burke, Peter, *The French Historical Revolution: The Annales School, 1929.-1989.*, Stanford: Stanford University Press, 1990.

Cobban, Alfred, "Vocabulary of Social History", *Political Science Quarterly* 71, 1956., 1-17.

Conze, Werner, "Social History", *Journal of Social History*, br 1/1967, 7-16.

Darton, Robert, "Intellectual and Cultural History", *The Past Before Us: Contemporary Historical Writing in United States*, 327-354.

Davis, Natalie Zemon, *Society and Culture in Early Modern France: eight essays*, Stanford University Press, 1975.

DePillis, Mario S., "Trends in American Social History and the Possibilities of Behavioral Approaches", *Journal of Social History*, br. 1/1967., 37-61.

Eley, Geoff, "Some Recent Tendencies in Social History", *International Handbook of Historical Studies: Contemporary Research and Theory*, ur. Georg Iggers i Harold Parker, Greenwood Press: Westport, 55-70.

Encyclopedia of American Social History, Charles Scribner's Sons, New York, 1993., sv. I, II, III.

Gardner, James B. i G. R. Adams, ur. *Ordinary People and Everyday Life: Perspective on the New Social History*, Nashville: Society for State and Local History, 1983.

Gilbert Felix i Stephen R. Graubard, *Historical Studies Today*, W.W. Norton Company: New York, 1972.

Gutman, Herbert G., *Work, Culture, and Society in Industrializing America: Essays in American Working Class and Social History*, Knopf: New York, 1976.

Handlin, Oscar, *Uprooted: The Epic Story of the Great Migrations that made the American People*, Boston, 1951.

Hansen, Marcus Lee, *The Atlantic Migration 1607.-1860.: A History of the Continuing Settlement of the United States*, Harper: New York, 1940. i 1961.

Henretta, James A., "Social History as Lived and Written", *American Historical Review* 84, br. 5/1979., 1293-1333.

Himmelfarb, Gertrude, *The New History and the Old*, Cambridge: Harvard University, 1987.

---

* Bibliografija najvećim dijelom uključuje radove koji se bave različitim metodološkim pitanjima socijalne historije i radove koji analiziraju kretanja u američkoj socijalnoj historiji. Nažalost, nisam bila u mogućnosti uključiti radove koji su objavljeni na hrvatskom jeziku, prije svega radove Mirjane Gross koja je obradila kretanja u sjevernoameričkoj historiografiji u svojoj knjizi *Suvremena historiografija. Korijeni, postignuća i traganja* (Zagreb, 1996).

- Hunt, Lynn A., *Politics, Culture, and Class in the French Revolution*, 1984.
- Kammen, Michael G., ur. *The Past Before Us: Contemporary Historical Writing in the United States*, Cornell University Press: Ithaca, 1980.
- Landes, David S. i Charles Tilly, ur. *History as Social Science*, Prentice-Hall N. J., 1971.
- Leff, Gordon, *History and Social Theory*, Garden City: New York, 1971.
- Lemisch, Jesse, "The American Revolution Seen from the Bottom Up", u *Towards a New Past: Dissenting Essays in American History*, ur. Barton J. Bernstein, New York 1968.
- Lloyd, Christopher, "The Methodologies of Social History: A Critical Survey and Defense of Structurism", *History and Theory*, br. 30/1991., 180-219.
- Offen, Karen, Ruth Roach Pierson i Jane Randall ur., *Writing Women's History: International Perspective*, Indiana University Press, 1991.
- Ritter, Hary, *Dictionary of Concepts in History*, Greenwood Press: New York, 1986.
- Rosenzweig, Linda W. i Peter N. Stearns, *Themes in Modern Social History*, Carnegie-Mellon University Press: Pittsburgh, 1985.
- Scott, Joan W., *Gender and the Politics of History*, Columbia University Press: New York, 1988.
- Stearns, Peter N., "Toward a Wider Vision: Trends in Social History", vidi pod Kammen, str. 205-230.
- Stearns, P. i Herrick Chapman, *European Society in Upheaval: Social History Since 1750.*, treće izdanje, Macmillan: New York, 1992.
- Stearns, P., ur. *Expanding the Past: A Reader in Social History*, New York: New
- Stearns, P., "Some Comments on Social History", *Journal of Social History*, br. 1/1967., 3-6.
- Stoianovich, Traian, *French Historical Method: The Annales Paradigm*, Ithaca, New York, 1976.
- Stone, Lawrence, *The Past and the Present Revisited*, Routledge i Kegan Paul: London, New York, 1987. Stone, L., "Family History in the 1980s: Past Achievements and Future Trends", *The New History*, Princeton University Press: Princeton, New Jersey, 1982., 51-87.
- Tilly, Charles, *As Sociology Meets History*, Academic Press: New York, 1981.
- Tilly, C., *The Contentious French*, Belknap Press: Cambridge Mass., 1986.
- Tilly, C., *Big Structures, Large Processes, Huge Comparisons*, Russell Sage Foundation: New York, 1984.
- Vann, Richard T, "Rhetoric of Social History", *Journal of Social History*, br 10/1976., 221-236.
- Vansina, Jan, *Oral Tradition: A Study in Historical Methodology*, Aldine Pub. Co. Chicago, 1965.

Vansina, J., *Oral Tradition as History*, University of Wisconsin Press, 1985.

Zeldin, Theodore, "Social History and Total History", *Journal of Social History*, br 10/1976., 237-245.

Zunz, Oliver, ur. *Reliving the Past: The Worlds of Social History*, Chapel Hill: York University Press, 1988.

Summary

A REVIEW OF DEVELOPMENTS IN AMERICAN SOCIAL HISTORY – CONCEPTS, SOURCES, THEMES

In this article, the author presents a review of developments in American social history. Special attention is paid to developments since the late 1960s and early 1970s, when the "new social history" began to appear. The author also briefly analyzes the concept of social history, as well as its sources and themes. A bibliography of the most important works is provided at the end of the article.